

คู่มือ

เส้นทางสู่ การจัดการ ขยะ

องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่หมาก

ขยะ?

มารู้จัก ขยะกันเถอะ

“ขยะ” ถือเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สุดที่เราหลงลืมและคิดว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สังคมต้อง เป็นผู้ แก้ไข แต่จริงๆ แล้วตัวเราเองก็สามารถจัดการกับมันได้โดยง่าย แต่ก่อนอื่นเราควรทราบถึงความหมายของ คำว่า “ขยะ” กันก่อน!!!

ขยะหรือมูลฝอย คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ เศษพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เศษมูลสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนนหรือที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่นและหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ได้ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะคุณสมบัติที่กฎหมายโรงงานกำหนดไว้

โดยทั่วไปแล้วขยะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. ขยะอินทรีย์ หรือ ขยะย่อยสลาย

คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักเป็นปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ไม้ผุ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 37.39 จากปริมาณทั้งหมดในจังหวัดขอนแก่น

2. ขยะรีไซเคิล หรือขยะที่ยังใช้ได้

คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กระป๋องเครื่องดื่ม เศษโลหะ อลูมิเนียม ยางรถยนต์ กล้องเครื่องดื่มแบบ UHT เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 47.63 จากปริมาณทั้งหมดในจังหวัดขอนแก่น

3. ขยะทั่วไป คือ เป็นขยะที่ย่อยสลายยาก

และไม่คุ้มค่าสำหรับ

การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ถุงพลาสติก

เป็นอาหาร ของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ห่อลูกอม โฟมเบียร์อาหาร ห่อพลาสติก

ฟอยล์เป็นอาหาร เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 8.67 จากปริมาณทั้งหมดในจังหวัดขอนแก่น

4. ขยะอันตราย คือ ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตราย

ชนิดต่างๆ ได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัดกร่อน วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิด

อันตราย แก๊สพิษ สัตว์ พิษ ทรัพย์สิน หรือสิ่งแฉก ล้อม เช่น แบตเตอรี่

โทรศัพท์เคลื่อนที่ หลอดฟลูออเรสเซนต์

ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช

กระป๋องสเปรย์ บรรจุสารเคมี

ถ่านไฟฉาย เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 6.31 จากปริมาณขยะทั้งหมดในจังหวัดขอนแก่น

ขยะรีไซเคิล

ทราบหรือไม่?

ขยะสามารถสร้างรายได้

ในหนึ่งวันจะมีขยะรีไซเคิลเกิดขึ้นในชุมชนทั่วประเทศประมาณ 6,570 ตัน/วัน ซึ่งถูกเก็บและนำมาขายกับร้านค้ารับซื้อของเก่าคิดเป็นมูลค่า 19,600,000 บาท/วัน ในจังหวัดขอนแก่น รวบรวมขยะรีไซเคิลได้ประมาณ 453.68 ตัน/วัน คิดเป็นมูลค่า 2,725,155 บาท/วัน

ดังนั้น เราควรนำขยะรีไซเคิลมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ขยะอะไรที่รีไซเคิลได้บ้าง โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

แก้ว

กระดาษ

พลาสติก

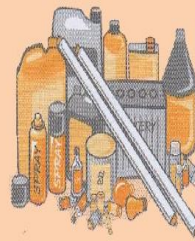
โลหะ

ขยะอันตราย

ท่านรู้หรือไม่ ขยะอันตรายคืออะไร

ขยะอันตราย หรือที่เรียกว่าขยะมีพิษ (Hazardous Waste) หมายถึง ขยะ วัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ผลิตภัณฑ์เสื่อมสภาพ หรือภาชนะบรรจุต่างๆ ที่มีองค์ประกอบ หรือปนเปื้อนวัตถุ/สารอันตรายที่มีลักษณะ เป็น สารพิษ สารไวไฟ สารเคมีที่กัดกร่อน ได้ สารกัมมันตรังสี และสารที่ทำให้เกิดโรค เป็นต้น

เราควรรู้ได้อย่างไร ว่าผลิตภัณฑ์หรือภาชนะนี้เป็นขยะอันตราย

- สังเกต ฉลาก หรือสัญลักษณ์ที่ติดบนภาชนะบรรจุ เช่น

สารไวไฟ จะพบเห็นบนภาชนะที่บรรจุก๊าซหุงต้ม น้ำมัน เชื้อเพลิง ทินเนอร์ ผงกำมะถัน

สารมีพิษ จะพบเห็นบนภาชนะบรรจุประเภทน้ำยาล้างห้องน้ำ สารฆ่าแมลง สารปรอทในหลอดฟลูออเรสเซนต์

สารกัดกร่อน จะพบเห็นบนภาชนะบรรจุน้ำกรด ในแบตเตอรี่ รถยนต์ หรือภาชนะบรรจุยาทำความสะอาด

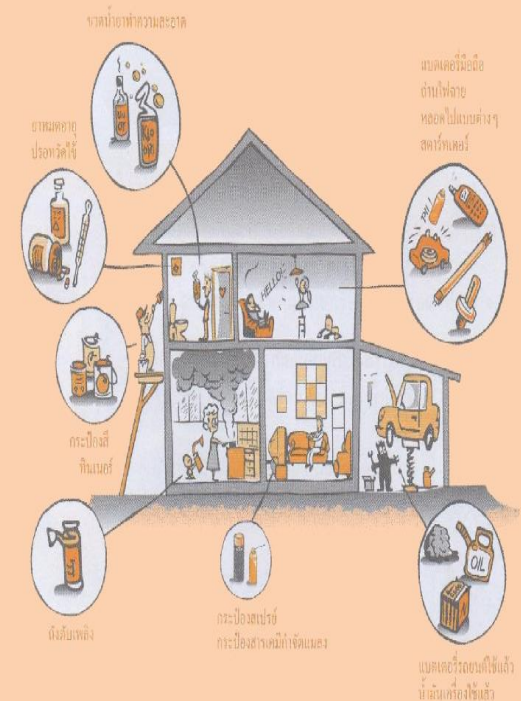
- สังเกต คำเตือนที่ระบุอยู่ข้างภาชนะบรรจุ เช่น ห้ามรับประทาน

ห้ามเผา อันตราย DANGER, TOXIC, CORROSIVE และ FLAMMABLE เป็นต้น

รู้หรือไม่ในบ้านเรามีขยะอันตรายอะไรบ้าง

ขยะอันตรายจากชุมชน หรือขยะพิษจากชุมชน มีชื่อภาษาอังกฤษว่า "Household Hazardous Waste" มักพบเห็นจากกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน ทั้งบ้านเรือนหรือสถานประกอบการต่างๆ เช่น ร้านค้า โรงแรม ร้านอาหาร ร้านซักแห้ง ร้านถ่ายรูป ปิมน้ำมัน เป็นต้น

ตัวอย่างขยะอันตรายที่พบเห็นเป็นประจำภายในบ้านเรือนของเรา ได้แก่

เราจะช่วยลดปัญหาขยะอันตราย ได้อย่างไร

1. เลือกซื้อ เลือกใช้ให้คุ้มค่า

- เลิกหรือเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตราย เช่น ถ่านนิเกิลแคดเมียม หรือถ่านราคาถูกไม่ได้มาตรฐาน โดยเลือกใช้ถ่านอัลคาไลน์หรือถ่านชาร์ก ที่ระบุข้อความ NO MERCURY ADDED แทน
- เลือกใช้สารสกัดจากธรรมชาติหรือสมุนไพรแทนสารเคมีสังเคราะห์ เช่น น้ำยาทำความสะอาดห้องน้ำหรือยาฆ่าแมลงที่ผลิตจากสารสกัดธรรมชาติ
- เลือกใช้สินค้าที่มีมาตรฐานในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยสังเกตจากฉลากเขียว หรือฉลากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ตัวอย่างเช่น
- ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานยาวนาน เช่น ถ่านชาร์ก หลอดฟลูออเรสเซนต์ ที่มีจำนวนชั่วโมงใช้งานสูง

2. ควรปฏิบัติตามคำแนะนำวิธีใช้หรือข้อควรระวังที่ระบุข้างภาชนะบรรจุอย่างเคร่งครัด

3. ไม่ทิ้งขยะอันตรายปะปนไปกับขยะทั่วไป ไม่นำไปถอดแยกฝา ผังดิน หรือทิ้งลงท่อระบายน้ำ เพราะจะทำให้สารพิษมีการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมได้ง่าย

4. ควรแยกทิ้งขยะอันตรายอย่างระมัดระวังและปลอดภัย เช่น

- เมื่อเปลี่ยนหลอดฟลูออเรสเซนต์ใหม่ให้เก็บหลอดเก่าในกล่องเหมือนเดิมหรือห่อหุ้มด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ เพื่อป้องกันการแตกหักเป็นต้น

ควรทำ ☑

ให้แยกขยะอันตรายที่เป็นของเหลวและเก็บในภาชนะบรรจุ ส่วนของแข็งเก็บในภาชนะที่ไม่รั่วซึมและทำเครื่องหมายให้ชัดเจน

ห้ามทำ ☒

ห้ามเทขยะอันตรายที่เป็นของเหลวหลายชนิดรวมกัน

ทิ้งซากแบตเตอรี่มือถือในภาชนะรองรับที่ตั้งอยู่ตามร้านค้าตัวแทนจำหน่ายโทรศัพท์มือถือและสถานที่รับชำระค่าบริการโทรศัพท์มือถือทั่วประเทศ

ห้ามแกะหรือแยกชิ้นส่วนแบตเตอรี่มือถือ แบตเตอรี่รถยนต์และถ่านไฟฉาย

ควรทำ ☑

เมื่อเปลี่ยนหลอดฟลูออเรสเซนต์ให้นำขามาใส่ซองบรรจุหลอดใหม่หรือห่อหนังสือพิมพ์ วางรวมไว้ในบริเวณที่ปลอดภัย ระมัดระวังอย่าทำให้หลอดแตก

ห้ามทำ ☒

ห้ามทุบกระป๋องหรือหลอดไฟ

แยกทิ้งขยะอันตรายตามวันเวลาที่กำหนดอื่นๆ

ห้ามทิ้งขยะอันตรายหรือขยะมีพิษรวมไปกับขยะอื่นๆ

หรือทิ้งในภาชนะรองรับขยะอันตราย ณ สถานที่ที่กำหนด เพื่อจะได้เก็บไปกำจัดอย่างถูกวิธี

ห้ามนำไปเผา ผังดิน ทิ้งลงท่อระบายน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะ

แนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอย

ประชาชนทุกคนในชุมชน สามารถมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะมูลฝอย โดย เริ่มต้นที่บ้าน แล้วขยายลงสู่ชุมชน การควบคุมการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะที่สำคัญต้อง อาศัยขบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน โดยทั่วไปแล้วหน่วยงาน ประชาชน องค์กรและชุมชน สามารถลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นได้ โดยใช้หลักการ 3 R ดังนี้

ลดการใช้ (Reduce)

โดยการรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในแต่ละวัน ได้แก่

1. ลดการขนขยะเข้าบ้าน ไม่ว่าจะเป็น ถังพลาสติก ถังกระดาษ โฟมหรือ หนังสือพิมพ์
2. ใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม ถ่านชนิดชาร์จได้ สบู่เหลว น้ำยารีดผ้า ฯลฯ

3. หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีภายในบ้าน เช่น ยากำจัดแมลงหรือน้ำยาทำความสะอาดต่าง ๆ ควรจะหันไปใช้วิธีการทางธรรมชาติจะดีกว่า อาทิ ใช้เปลือกส้มแห้งนำมาเผาไล่ยุง หรือใช้ผลมะกรูดดับกลิ่นภายในห้องน้ำ

4. หลีกเลี่ยงการใช้โฟมและพลาสติกโดยใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าในการจับจ่ายซื้อของใช้ปิ่นโต ใส่อาหาร

การใช้ซ้ำ (Reuse)

โดยการรณรงค์ให้ประชาชนใช้วัสดุสิ่งของต่าง ๆ ให้คุ้มค่าที่สุด ได้แก่

1. นำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ เช่น ถังพลาสติกที่ไม่เปรอะเปื้อนก็ให้เก็บไว้ใช้ใส่ของอีกครั้งหนึ่ง การใช้กระดาษทั้ง 2 หน้า
2. นำสิ่งของมาดัดแปลงให้ใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น การนำยางรถยนต์มาทำเก้าอี้ การนำขวดพลาสติกก็สามารถนำมาดัดแปลงเป็นที่ใส่ของหรือแจกัน การนำเศษผ้ามาทำปลนอน เป็นต้น

การรีไซเคิล (Recycle)

เป็นการนำวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น กระดาษ แก้วพลาสติก เหล็ก อะลูมิเนียม มาแปรรูปโดยกรรมวิธีต่าง ๆ นอกจากจะเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยแล้ว ยังเป็นการลดการใช้พลังงานและลดมลพิษที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมซึ่งเราสามารถทำได้โดย

1. คัดแยกขยะรีไซเคิลแต่ละประเภท ได้แก่ แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ
2. นำไปขาย/บริจาค/นำเข้าธนาคารขยะ/กิจกรรมขยะแลกไข่
3. ขยะเหล่านี้ก็จะเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลต่อไป

ขยะย่อยสลายยาก

ระยะเวลาที่ขยะแต่ละชนิด สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ

เศษกระดาษ	2-5	เดือน
เปลือกส้ม	6	เดือน
ถ้วยกระดาษเคลือบ	5	ปี
ก้นกรองบุหรี่	12	ปี
รองเท้าหนัง	20-40	ปี
กระป๋องอลูมิเนียม	80-100	ปี
ถังพลาสติก	450	ปี
โฟม	ไม่สามารถย่อยสลายได้ ควรหลีกเลี่ยงการใช้	

วิธีการจัดการขยะ

การใช้ประโยชน์จากขยะอินทรีย์ที่ย่อยสลายได้

ขยะอินทรีย์สามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ได้หลายวิธี ได้แก่ การทำปุ๋ยหมักจุลินทรีย์ และการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ เป็นต้น

✚ การทำน้ำหมักจุลินทรีย์

น้ำหมักจุลินทรีย์ คือ สารละลายที่ได้จากการย่อยสลายของอินทรีย์วัตถุที่เหลือใช้จากการปรุงอาหาร การเกษตรกรรม โดยผ่านกระบวนการหมักในสภาพที่ไม่มีออกซิเจน มีจุลินทรีย์ทำหน้าที่ย่อยสลายเศษพืชและสัตว์ให้กลายเป็นของเหลว สีสน้ำตาล หรือสีน้ำตาลเข้ม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น ช่วยปรับสภาพน้ำเสียจากอาคารบ้านเรือน ช่วยดับกลิ่นเหม็นในห้องน้ำ ให้ความสะอาดห้องน้ำ ช่วยลดกลิ่นเหม็นของท่อระบายน้ำ และเร่งการย่อยสลายของอินทรีย์วัตถุของขยะอินทรีย์

● การทำหัวเชื้อน้ำหมักจุลินทรีย์

อุปกรณ์

1. ขยะสด เช่น เศษอาหาร เศษผัก เศษผลไม้ (ควรแยกชนิดหรือประเภทของขยะ)
- 3 กิโลกรัม
2. น้ำตาลทรายแดงหรือกากน้ำตาล
- 1 กิโลกรัม
3. ถังพลาสติกมีฝาปิด ขนาด 20 ลิตร
4. น้ำสะอาด

วิธีทำ

นำเศษขยะสด 3 กิโลกรัมใส่ลงในถังพลาสติกเดิมกาน้ำตาล 1 กิโลกรัม คลุกเคล้าให้เข้ากันและปิดฝาเก็บไว้ในที่ร่ม หมักไว้นาน 15 วันเติมน้ำลงไป 10 เท่าของหัวเชื้อ หมักทิ้งไว้อีก 75 วัน จะได้หัวเชื้อน้ำหมักจุลินทรีย์นำไปใช้

ประโยชน์และการใช้

- ผสมน้ำอัตราส่วน 1 : 1000 ใช้ฉีดพ่นหรือรดต้นพืชช่วยเร่งการเจริญเติบโต และปรับสภาพดิน
- ใช้เป็นหัวเชื้อจุลินทรีย์ขยายเป็นน้ำหมักจุลินทรีย์ต่อไป

● การทำน้ำหมักจุลินทรีย์โดยการขยายหัวเชื้อ

ส่วนผสม

1. ขยะที่ย่อยสลายได้ เช่น พืชผักผลไม้ หรือเศษอาหาร 3 กิโลกรัม
2. น้ำตาลทรายแดงหรือกากน้ำตาล
- 1 กิโลกรัม
3. หัวเชื้อจุลินทรีย์ 1 ลิตร
4. น้ำสะอาด 140 ลิตร (ควรใช้น้ำฝน น้ำคลอง หรือน้ำบ่อ ถ้าเป็นน้ำประปาควรกรองแล้วตั้งทิ้งไว้ 2-3 วัน)

อุปกรณ์

ถังพลาสติกมีฝาปิด ขนาด 20 ลิตร ถู่งปูย เชือก

วิธีทำ

ใส่น้ำลงในถังพลาสติกประมาณครึ่งถัง ใส่กากน้ำตาล 1 ลิตร หัวเชื้อน้ำหมักจุลินทรีย์ 1 ลิตร ผสมให้เข้ากัน นำเศษผักผลไม้ 3 กิโลกรัม ใส่ลงปูยมัดปากถุง นำน้ำหมักจุลินทรีย์เทใส่ให้จนน้ำแล้วปิดฝาหมักไว้นาน 7 วัน จึงนำน้ำหมักมาใช้ได้

ข้อสังเกต

1. เมื่อครบ 1 สัปดาห์ จะสังเกตเห็นผ้าสีขาวลอยอยู่ที่ผิวน้ำแสดงว่าใช้ได้
2. หากเกิดผ้าสีดำให้เติมน้ำตาลทรายแดงหรือกากน้ำตาลเพิ่มอีก 1 กิโลกรัม แล้วเก็บไว้อย่างน้อย 1 สัปดาห์ จึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือไปขยายหัวเชื้อต่อประโยชน์

ประโยชน์และการใช้

- ผสมน้ำอัตราส่วน 1 : 500 ใช้ฉีดพ่นหรือรดต้นไม้อช่วยเร่งการเจริญเติบโต และปรับสภาพดิน
- สามารถนำไปเป็นหัวเชื้อขยายต่อเชื้อ

● น้ำหมักจุลินทรีย์จากเศษอาหาร

ส่วนผสม

1. ขยะเศษอาหาร 3 กิโลกรัม
2. น้ำตาลทรายแดงหรือกากน้ำตาล
- 1 กิโลกรัม
3. หัวเชื้อจุลินทรีย์ 1 ลิตร
4. น้ำสะอาด 10 ลิตร (ควรใช้น้ำฝน น้ำคลองหรือน้ำบ่อ ถ้าเป็นน้ำประปาควรกรองแล้วตั้งทิ้งไว้ 2-3 วัน)

อุปกรณ์

ถังพลาสติกมีฝาปิด ขนาด 20 ลิตร ถู่งปูย เชือก

วิธีทำ

นำขยะเศษอาหารใส่ในถัง ใส่กากน้ำตาลคลุกเคล้าให้ทั่ว เติมหหัวเชื้อจุลินทรีย์ คนให้เข้ากันแล้วปิดฝาลงในสันท ยังไม่ต้องใส่น้ำ หมักไว้ 7 วัน จึงเปิดฝา เติมน้ำ 10 ลิตร คนให้เข้ากัน แล้วหมักต่อไปนาน 15-30 วัน จึงนำน้ำหมักมาใช้ได้

ประโยชน์และการใช้

- ผสมน้ำอัตราส่วน 1 : 500 ใช้ฉีดพ่นหรือรดต้นพืช ช่วยเร่งการเจริญเติบโต
- ผสมน้ำอัตราส่วน 1 : 500 รดบนพื้นดินเพื่อปรับสภาพดิน เร่งการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุในดิน
- สามารถใช้เป็นหัวเชื้อจุลินทรีย์ขยายต่อได้

✚ การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์จากขยะย่อยสลาย

การหมักปุ๋ยจากขยะย่อยสลายจะใช้สิ่งที่หาได้โดยทั่วไปเป็นส่วนผสมทำได้ง่าย และพอเพียง โดยมีวิธีการดังนี้

อุปกรณ์

1. ถังหมัก (โดยมากใช้วงซีเมนต์) หรือสถานที่หมัก
2. ขยะสด เช่น เศษอาหาร เศษพืช
3. ขยะแห้ง เช่น หญ้าแห้ง ใบไม้แห้ง
4. น้ำหรือน้ำผสมน้ำหมักจุลินทรีย์
5. จอบ

วิธีทำ

ผสมขยะสดกับขยะแห้ง อัตราส่วน 1:1 ให้เข้ากัน กองสูง 1 ลูกบาศก์เมตร ขึ้นไป รดน้ำหรือน้ำผสมน้ำหมักจุลินทรีย์ให้ทั่วกอง กลับกองปุ๋ยทุก 7 วัน หมักไว้เป็นเวลา 2 – 3 เดือน ปุ๋ยที่ได้จะเป็นผงสีดำหรือสีน้ำตาลเข้ม

ประโยชน์และการใช้

- ผสมดินอัตราส่วน 1:1 ใช้แทนดินเพื่อปลูกต้นไม้
- ใช้เป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้เพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน

✚ การทำปุ๋ยหมักด้วยวิธีกองบนพื้น

การหมักด้วยวิธีนี้จะทำได้ง่าย สามารถกองไว้บนดินหรือพื้นซีเมนต์ก็ได้ ถ้ามีพื้นที่ในโรงเรือนใช้สำหรับกองปุ๋ยจะดีมาก เพราะจะสามารถป้องกันการชะของน้ำฝนได้ และถ้ามีคอกไม้จะช่วยให้อุณหภูมิหมักถ่ายเทอากาศได้ดี

อุปกรณ์

1. คอกไม้กว้าง 1 เมตร สูง 1 เมตร แต่ถ้าไม่สามารถกองบนพื้นธรรมดาได้
2. จอบหรือคราดตัวยาว

วิธีทำ

1. นำเศษอาหาร ผสมกับเศษพืช เศษใบไม้ในอัตราส่วน 1:1 นำมาใส่คอกไม้ แล้วรดด้วยน้ำผสมหัวเชื้อจุลินทรีย์ซึ่งจะช่วยย่อยสลายได้ดี
2. ถ้าไม่มีคอกไม้ให้กองปุ๋ยบนพื้นโดยกองปุ๋ยหมักจะกว้างประมาณ 1-2 เมตร สูง 1 เมตร และยาวตามความเหมาะสมแล้วรดด้วยน้ำผสมหัวเชื้อจุลินทรีย์
3. หากกองปุ๋ยหมักแห้งเกินไปควรรดน้ำเพื่อให้มีความชื้นที่เหมาะสม คือประมาณ 60 – 70% และจะต้องกลับกองปุ๋ยอย่างสม่ำเสมอ หมักไว้ประมาณ 1-2 เดือน จึงนำมาใช้ได้

หลักการพิจารณาปุ๋ยหมักที่สมบูรณ์

1. สีของวัตถุ หลังจากเป็นปุ๋ยหมักที่สมบูรณ์จะมีสีน้ำตาลเข้มจนถึงดำ
2. ลักษณะของวัตถุที่เป็นปุ๋ยหมักที่สมบูรณ์มีลักษณะอ่อนนุ่ม ยุ่ย และขาดออกจากกันง่าย
3. กลิ่นของวัตถุ ปุ๋ยหมักที่สมบูรณ์จะไม่เหม็นกลิ่นเหม็น ในกรณีที่มีกลิ่น
4. เหม็นหรือกลิ่นฉุนแสดงว่าขยะย่อยสลายภายในกองปุ๋ยไม่สมบูรณ์

ความร้อนในกองปุ๋ย หลังจากที่ถูกกองปุ๋ยหมักไว้ระยะหนึ่งจะมีอุณหภูมิประมาณ 50-60 องศาเซลเซียส อุณหภูมิจะอยู่ในระดับนี้ระยะหนึ่งแล้วค่อยๆ ลดลงจนกระทั่งใกล้เคียงกับอุณหภูมิอากาศกองปุ๋ย จึงถือว่าเป็นปุ๋ยหมักที่สมบูรณ์